PUBLIEKE SECTOR ACCOUNTANTS

Gemeente Midden-Delfland

Accountantsverslag 2025

Publieke Sector Accountants B.V.
Kralingseweg 223
3062 CE Rotterdam
www.publiekesectoraccountants.nl
info@psa-ra.nl

Aan de gemeenteraad van
gemeente Midden-Delfland
Postbus 1
2636 ZG SCHIPLUIDEN

Onderwerp
Accountantsverslag 2025

Datum
30 juni 2026

Kenmerk
312019002.26.540

Geachte leden van de gemeenteraad,

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2025 van uw gemeente afgerond. De jaarrekening van gemeente Midden-Delfland is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Met dit accountantsverslag informeren wij u over onze belangrijkste controlebevindingen. Op 26 mei 2026 hebben wij dit accountantsverslag afgestemd met uw teammanager Financiën, uw coördinator Jaarrekening, de directeur Bedrijfsvoering en de wethouder Financiën. Op 18 juni 2026 is dit accountantsverslag besproken met de Auditcommissie.

Bij de jaarrekening 2025 hebben wij op 30 juni 2026 een goedkeurende controleverklaring afgegeven.

Ons accountantsverslag is bedoeld om u te ondersteunen in de beoordeling van de jaarrekening 2025. De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden en diverse besprekingen die wij met uw medewerkers hebben gevoerd. Voor de goede orde vermelden wij dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Wij maken u erop attent dat voor dit accountantsverslag een beperkte verspreidingskring geldt. Het accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders. Wij geven u toestemming om dit accountantsverslag te publiceren via de agenda's van de auditcommissie.

Met vriendelijke groet,

Publieke Sector Accountants B.V.

ValidSigned door W. Kalkman RA
op 30-06-2026

W. Kalkman RA

Publieke Sector Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Utrecht onder nummer 69411409.

Inhoudsopgave

Contact:

De volgende personen kunnen benaderd worden bij vragen met betrekking tot dit accountantsverslag:

Wouter Kalkman

06 – 2127 2977

wkalkman@psa-ra.nl

Rashadell Varlack

06 – 2305 8971

rvarlack@psa-ra.nl

Managementsamenvatting

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij . 1
2. Financiële positie en resultaat..... 6
3. Bevindingen eindejaarscontrole 12
4. Interne beheersing 20
5. Overige aangelegenheden.....22
6. Bijlagen: 29

PUBLIEKE SECTOR ACCOUNTANTS

Managementsamenvatting

Algemeen beeld

De controle van uw jaarrekening is goed verlopen. Uw organisatie is goed in staat om een kwalitatief goede jaarrekening op te stellen, inclusief het bijbehorende balansdossier. Op een aantal onderdelen adviseren wij uw gemeente om meer aandacht te besteden in de voorbereiding, om bij de start van de controle een volledig controledossier te hebben. De samenwerking hebben wij wederom als prettig ervaren.

Onze belangrijkste conclusie
De strekking van onze controleverklaring bij uw jaarrekening 2025 is goedkeurend. Er zijn geen ongecorrigeerde fouten. Wel resteren er enkele afwijkingen en onzekerheden rondom de salarisadministratie.

Uw rechtmatigheidsverantwoording
Het college heeft rechtmatigheidsfouten geconstateerd die groter zijn dan de verantwoordingsgrens. De totale begrotingsonrechtmatigheid bedraagt € 2.791.000; hiervan is € 2.734.000 als acceptabel aangemerkt. Daarnaast is er geen sprake van onrechtmatige inkopen. De niet-acceptabele onrechtmatigheid bedraagt in het totaal € 58.000. Ten aanzien van het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium zijn er geen bevindingen geconstateerd.

Financieel resultaat
Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten in 2025 bedraagt € 2,8 miljoen nadelig. Uw eigen vermogen neemt daarom af. Per saldo is tussentijds € 3,6 miljoen onttrokken aan de reserves, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2025 € 0,8 miljoen voordelig bedraagt.

Belangrijkste bevindingen

Centraal in onze controle staan risico's die verband houden met schattingen en/of fraude. Schattingen kunnen de getrouwheid van de jaarrekening beïnvloeden door schattingsonzekerheden. Voor fraude geldt dat het opzettelijk is waardoor dit minder snel zal worden ontdekt door de interne en externe controle. De voornaamste schattingsposten in uw jaarrekening zijn de voorzieningen. Bij frauderisicofactoren richten wij ons met name het aspect prestatielevering.

Onderstaand onze aandachtspunten voor uw gemeente:

- Verbeter de tijdigheid en volledigheid van de aanlevering voor de jaarrekeningcontrole;
- Versterk de controle op juiste periodetoerekening bij het verwerken van de lasten in de administratie;
- Beperk handmatige betalingen en monitor de opvolging hiervan;
- Verbeter de afstemming tussen BCS en Motion voor de juiste verwerking van uw salarisadministratie;
- Voer tijdige aansluitingen en controles uit om verschillen tussen uw financiële administratie en salarisadministratie tijdig te verklaren en te verwerken;
- Monitor de inbaarheid van de verstrekte leningen aan derden periodiek.

Verder hebben wij het volgende geconstateerd:
- Europese aanbestedingen: geen rechtmatigheidsfouten gerapporteerd in uw rechtmatigheidsverantwoording;
- Geen fouten en onzekerheden met betrekking tot de SiSa-bijlage.

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij

Reikwijdte van de controle

Met de opdrachtbevestiging van 5 augustus 2025 (kenmerk 312019002.25.571) heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2025. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. De doelstelling van de controle is het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening van gemeente Midden-Delfland.

In dit accountantsverslag geven wij een toelichting op de bevindingen naar aanleiding van de controle. Onze controle wordt verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Controlestandaarden en de beleidsregels toepassing Wet normering topinkomens (WNT).

Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2025 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Materialiteit

De materialiteitsbepaling bij de gemeente Midden-Delfland is gebaseerd op het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) en het door uw gemeenteraad vastgestelde Controleprotocol Midden-Delfland 2025 en het daarbij behorende Normenkader 2025 d.d. 24 februari 2026. De bij onze controle van de jaarrekening 2025 toegepaste goedkeuringstoleranties bedragen derhalve:

Bron: jaarrekening 2025	Fouten & onzekerheden
Goedkeuringsmaterialiteit 2% (was in 2024 nog 1%)	€ 1.415.740

De gemeenteraad heeft in het controleprotocol de rapporteringstolerantie vastgesteld op € 50.000.

Aandachtspunten voor controle en rapportage

Voor de jaarrekeningcontrole 2025 hebben wij een aantal aandachtspunten geïdentificeerd die een verhoogd (bruto) risico kunnen vormen op fouten of afwijkingen in de financiële verslaggeving, vóórdat er beheersingsmaatregelen zijn toegepast om deze risico's te beperken. Deze risico's kunnen een materiële fout in uw jaarrekening veroorzaken en mogelijk impact hebben op de bedrijfsvoering. Het opnemen van een risicogebied of aandachtspunt in deze opsomming betekent niet dat daadwerkelijk sprake is van risico's die zich manifesteren. De aandachtspunten zijn enkel bedoeld om aan te geven dat wij tijdens onze controle (extra) aandacht hebben besteed aan deze gebieden.

De risicogebieden voor deze jaarrekening zijn als volgt:

- De actualiteit van de gevoerde administratie(s), gericht op de betrouwbaarheid van de (tussentijdse) informatievoorziening.
- Voorzieningen: vanwege het schattingselement en de daarmee samenhangende (subjectieve) schattingsonzekerheden.
- De waardering van activa als gevolg van schattingselementen.
- Naleving van de (Europese) aanbestedingsregels en het onderkend corruptierisico hierbij.
- Het risico op het ontbreken van een prestatieverklaring in het inkoopproces.
- Het risico op een onrechtmatige handmatige betaling.
- De waardering en risico inschatting met betrekking tot lopende grondexploitaties, inclusief de geldende regels rondom het tussentijds winstnemen.
- Risico's en onzekerheden in het sociaal domein, waaronder Pgb's, Wmo en jeugdzorg
- Uw fiscale positie in het kader van de vennootschapsbelasting (Vpb).
- Vanuit de controlerichtlijnen dienen wij specifiek aandacht te besteden aan de mogelijkheid die het management heeft om specifieke controlemaatregelen te omzeilen. Dit risico is niet uniek voor uw gemeente. Belangrijke voorbeelden zijn de memoriaalboekingen (handmatige (correctie)boekingen) en posten die gezien hun aard schattingselementen in zich hebben.
- De getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording.

De risicogebieden voor de komende jaarrekeningen zijn als volgt:

- De voortgang en status van de (noodzakelijke en gewenste) verbeteringen met betrekking tot de kwaliteit van de interne beheersing.
- Voortgang van de (geplande) kwaliteitsimpulsen aan uw IT-omgeving.

Ter voorkoming van een materiële fout in de jaarrekening heeft u voor bovenstaande risicogebieden interne beheersingsmaatregelen getroffen. Wij hebben ons tijdens de controle gericht op de opzet en het bestaan van de door u ingerichte beheersingsomgeving, die deze risico's moeten verkleinen. Voor een toelichting op een aantal onderkende risico's en aandachtpunten verwijzen wij naar het hoofdstuk 'belangrijke bevindingen'. Daarnaast verwijzen wij u naar onze bevindingen in het hoofdstuk 'Interne beheersing'.

De baten en lasten, alsmede balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen zijn rechtmatig

Uw gemeente maakt gebruik van 23 (2024: 23) specifieke uitkeringen die verantwoord zijn via de SiSa-bijlage in uw jaarrekening. Op basis van uw controleprotocol en normenkader hebben wij de naleving van het financieel rechtmatigheidskader voor uw gemeente met betrekking tot deze specifieke uitkeringen gecontroleerd. Hierbij zijn geen materiële bijzonderheden geconstateerd.

Onze conclusie is derhalve dat de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen, rechtmatig zijn weergegeven in de jaarrekening 2025.

De jaarrekening voldoet aan het BBV

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de baten en lasten van gemeente Midden-Delfland. Daarnaast vereisen zij van het college van burgemeester en wethouders het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, die vaak – vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken – inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van gemeente Midden-Delfland zijn uiteengezet in de jaarstukken 2025 in het onderdeel ‘Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling’.

Wij hebben het door het college van burgemeester en wethouders toegepaste proces voor belangrijke verslaggevingsgrondslagen geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Wij hebben de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving beoordeeld. Wij zijn van mening dat de verslaggevingsgrondslagen en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent zijn gebruikt: de jaarstukken voldoen aan het BBV (Besluit begroting en verantwoording).

De rechtmatigheids-verantwoording in de jaarrekening

In de jaarrekening 2025 legt uw college van burgemeester en wethouders verantwoording af over een drietal rechtmatigheidscriteria die niet expliciet blijken uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de gemeenteraad vastgestelde kaders zoals de begroting en verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de gemeenteraad vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de gemeenteraad bepaald en bedraagt 2% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 1.422.960. Er zijn geen afwijkingen geconstateerd boven dit grensbedrag en toegelicht in de rechtmatigheidsverantwoording in uw jaarrekening.

Geïdentificeerde fouten in de jaarstukken

Naar aanleiding van onze jaarrekeningcontrole resteert er één ongecorrigeerde afwijking. Door ons gerapporteerde bevindingen zijn niet materieel (dus hebben geen invloed op de strekking van onze controleverklaring). De overige bevindingen zijn naar onze mening van belang voor uw beoordeling van de jaarstukken en de verdere kwaliteitsverbetering van de administratieve organisatie en interne beheersing.

Voor de (niet materiële) fouten en tekortkomingen in de jaarstukken verwijzen wij u naar de diverse onderdelen van dit rapport.

Goedkeurende controleverklaring voor getrouwheid

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening 2025 van gemeente Midden-Delfland een getrouw beeld geeft van het eigen vermogen op 31 december 2025 en het resultaat over 2025. Hierbij geldt als voorwaarde dat de door ons gecontroleerde jaarrekening ongewijzigd door de gemeenteraad wordt vastgesteld. Wij verzoeken u derhalve ons een door voorzitter en de griffier ondertekend besluit van de vastgestelde jaarrekening te verstrekken. Mochten nog wijzigingen worden aangebracht in de definitieve versie van de jaarrekening dan dienen wij deze te beoordelen alvorens onze controleverklaring hierbij mag worden opgenomen.

2. Financiële positie en resultaat

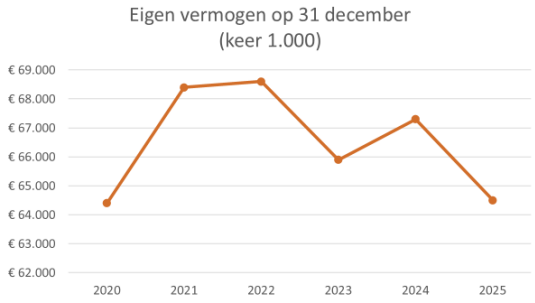
PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

2. Financiële positie en resultaat

Uw financiële positie in 1 oogopslag 2025

Totale lasten € 71 miljoen

Totale baten € 68 miljoen

Weerstandsratio	% Grondexploitatie
1,8	7%
Netto-schuldquote	Solvabiliteitsratio
124%	33%

De vermogenspositie van uw gemeente neemt in absolute zin toe

In het BBV, de verslaggevingsregels voor gemeenten, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen (dat bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves) worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten in 2025 bedraagt € 2,8 miljoen nadelig. Per saldo is tussentijds € 3,6 miljoen onttrokken aan de reserves, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2025 € 0,8 miljoen voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

Eigen vermogen (in € 1.000.000)	2025	2024	2023	2022	2021	2020
Eigen vermogen per 1 januari	**67,3**	**65,9**	**68,6**	**68,4**	**64,4**	**64,7**
Tussentijdse resultaatbestemming	-/- 3,6	-/- 0,7	-/- 2,6	-/- 0,6	2,6	-/-2,3
Gerealiseerd resultaat	0,8	2,1	-/-0,1	0,8	1,4	1,9
Totaal (‘gerealiseerd *saldo van baten en lasten*’)	**-/- 2,8**	**1,4**	**-/- 2,7**	**0,2**	**4,0**	**0,4**
Eigen vermogen per 31 december	**64,5**	**67,3**	**65,9**	**68,6**	**68,4**	**64,4**

De tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de stortingen in en onttrekkingen uit de reserves, in overeenstemming met de besluiten van uw gemeenteraad. De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2025 33% van het balanstotaal. In de toelichting op balans bij het onderdeel eigen vermogen van de jaarrekening geeft het college een nadere toelichting op de mutaties in het eigen vermogen over het jaar 2025. Wij verwijzen u naar deze toelichting.

Als signaalwaarde voor de solvabiliteitsratio geldt volgens de VNG een percentage van 20%. Bij een solvabiliteitsratio lager dan 20% bevindt de gemeente zich op glad ijs. In de begroting 2025 heeft de gemeenteraad de solvabiliteit bepaald op 32%. De solvabiliteit in de jaarrekening 2025 komt uit op 33% (2024: 34%) en is derhalve 1 procentpunt hoger dan begroot. Ter vergelijking hebben wij de solvabiliteit van een aantal gemeenten opgenomen. Daaruit blijkt dat de solvabiliteit van uw gemeente per 31 december 2024 (34%) onder het gemiddelde van Nederland ligt.

Ter vergelijking over 2024:

Gemeente	Solvabiliteit 2024
Nederland	39%
Zuid-Holland	42%
tot 25.000 inwoners	41%
Midden-Delfland	34%
Maassluis	46%
Westland	37%
Alblasserdam	30%
Geertruidenberg	30%
Woensdrecht	51%

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl

Resultaat 2025 is beïnvloed door reservemutatie(s)

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar wordt weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van de door u genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de bestuurlijke besluitvorming.

Concreet betekent dit voor uw gemeente het volgende:

Exploitatieresultaat (in € 1.000.000)		
Totale baten	68,0	
Totale lasten	70,8	
Gerealiseerde saldo van baten en lasten nadelig		**2,8**
Af: stortingen in reserves	2,4	
Bij: onttrekkingen aan reserves	6,0	
Saldo mutaties reserves, per saldo onttrekking		**3,6**
Gerealiseerd resultaat (voordelig)		**0,8**

Totaal gerealiseerd resultaat bedraag € 0,8 miljoen voordelig. Het nadelige saldo van baten en lasten 2025 (resultaat vóór bestemming) is mede ontstaan na een aantal incidentele baten en lasten. Door het effect van de incidentele baten en lasten buiten beschouwing te laten, ontstaat meer inzicht in de reguliere baten en lasten. Het inzicht in de reguliere baten en lasten is van belang, omdat het een betere indicatie geeft van de toekomstige baten en lasten, overigens zonder rekening te houden met beleidswijzigingen. In de toelichting op het overzicht van baten en lasten is eveneens inzicht in de incidentele baten en lasten gegeven. Kortheidshalve verwijzen wij u naar deze uiteenzetting.

Het college van burgemeester en wethouders kwalificeert het weerstandsvermogen als ruim voldoende (1,8)

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit vanwege ingeschatte risico's. De beschikbare weerstandscapaciteit heeft het college van burgemeester en wethouders bepaald op € 4,0 miljoen.

De inventarisatie van risico's die in de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" (in het jaarverslag) is opgenomen, geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, inclusief een kans inschatting van het zich voordoen van het geïdentificeerde risico, om zo de benodigde weerstandscapaciteit te kunnen bepalen. Daarbij wordt een doorlopend inzicht gegeven in de grootste risico's (qua kans en financiële impact) voor uw gemeente, en wordt aangegeven welke risico's zijn verdwenen en/of nieuw zijn geïdentificeerd. Ook wordt een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van de grootste risico's.

Uw gemeente heeft op basis van deze risico-inventarisatie berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is bij het vastgestelde zekerheidspercentage. Een weerstandsratio tussen de 1,0 en 1,4 wordt door uw college als ‘voldoende’ gekwalificeerd.

Wij verwijzen u voor de onderkende risico’s en de kwantificering daarvan naar de paragraaf “Weerstandsvermogen en risicobeheersing”. Overigens merken wij hierbij op dat de gewenste weerstandscapaciteit en de weerstandsratio niet aan accountantscontrole of een beoordelingsopdracht zijn onderworpen.

3. Bevindingen eindejaarscontrole

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

3. Bevindingen eindejaarscontrole

Oplevering is voldoende en op onderdelen voor verbetering vatbaar

Bij de start waren de concept jaarstukken gereed, met uitzondering van de rechtmatigheidsverantwoording. De oplevering van de onderbouwende stukken waren op sommige onderdelen nog niet volledig, maar afdoende om de controle te kunnen starten. Zo ontbraken bij de start van de controle:

- De aansluiting tussen de financiële administratie en de salarisadministratie ontbrak.
- Uw rechtmatigheidsverantwoording inclusief analyses.
- De gecertificeerde verantwoording van het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden ontbrak.

De af te wikkelen onderwerpen zijn gedurende het controleproces aangeleverd en afgewikkeld. Wij merken op dat, ondanks de verder verbeterde aanlevering van de SiSa-regelingen ten opzichte van vorig jaar, wij veel vragen hebben moeten stellen om alsnog voldoende informatie te verkrijgen gedurende de controle. Wij adviseren u om de mogelijkheden tot tussentijds afsluiten van de administratie te evalueren en om ten aanzien van de SiSa-regelingen reeds gedurende het controlejaar meer grip te krijgen op de inkomende geldstromen en de rechtmatige bestedingen. Samenvattend adviseren wij u om extra aandacht te hebben voor kwalitatieve en tijdige voorbereiding op het accountantsdossier.

Wij hebben bij de controle van de jaarrekening de volledige en constructieve medewerking van uw organisatie gehad. Wij zullen onze bevindingen in een gezamenlijke evaluatie met uw gemeente bespreken.

Grondexploitaties

Een belangrijke post in de jaarrekening (niet qua omvang, maar wel qua aard door schattingsonzekerheden) van de gemeente Midden-Delfland is de voorraad grondexploitaties. Door de invloed van parameters (o.a. indexering, fasering, rente, prijs), die bepalend zijn voor toekomstige kosten en opbrengsten, hebben wij tijdens de controle bijzondere aandacht besteed aan de grondexploitaties.

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot de zogenoemde vijf P's:

- Planning: is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- Programmering: in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in woningbehoefte en vraag naar bedrijventerrein. Is er een kritische analyse van de 'mix' van aanbod van bedrijventerrein en woningen (huur, koop, vrije kavels, appartementen, etc.) in de projecten, in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- Prijs: de verkoopprijzen van woningen zijn momenteel enorm hoog. Hoe vertaalt dit zich in grondprijzen en wat zijn de verwachtingen op de (middel-)lange termijn?

- Plankosten: zijn de geraamde kosten die voor de grondexploitaties gemaakt moeten worden realistisch? U kunt hierbij denken aan de totstandkoming van de ramingen van bijvoorbeeld civieltechnische werken en interne plankosten.
- Parameters: zijn de gehanteerde kosten- en opbrengstenindexaties in lijn met de actuele marktontwikkelingen en zijn de renteparameter en disconteringsvoet in overeenstemming met de voorschriften in het BBV?

De grondexploitaties zijn door uw gemeente voor de jaarrekening 2025 met deze uitgangspunten opnieuw doorgerekend (geactualiseerd), en waar nodig zijn door uw college de verwachtingen bijgesteld, waarmee tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening moet worden getroffen.

Bouwgronden in exploitatie (boekwaarde € 5,0 miljoen)
Uw gemeente heeft ultimo boekjaar 2025 7 in exploitatie opgenomen bouwgronden. De actieve bouwgronden in exploitatie zijn verantwoord onder de voorraden op de balans en opgenomen in de paragraaf grondbeleid.

De projecten verschillen in omvang, complexiteit en risico's die aan de waardering van deze grondexploitaties zijn verbonden. Net als voorgaand jaar heeft uw gemeente 4 verlieslatend projecten. De onzekerheden die met de resultaten van grondexploitaties samenhangen, ontstaan doordat de waardering (en daarmee de te nemen winsten en verliezen) gebaseerd zijn op schattingen. De omvang van de in de toekomst nog te realiseren opbrengsten en kosten is hier een belangrijk factor in. Uw gemeente verwacht de komende jaren nog voor € 10,0 miljoen aan investeringen te doen. De nog te realiseren opbrengsten in de komende jaren bedragen € 15,8 miljoen. De meeste kosten en opbrengsten zijn nog te realiseren bij de projecten Keenenburg V en Ruimte voor ruimte.

Uitgevoerde analyse
Wij controleren de waardering van de grondexploitaties aan de hand van een risicoanalyse. In deze analyse betrekken wij de omvang van de nog te realiseren kosten en opbrengsten, de looptijd van de projecten, afwijkingen van het MPG ten opzichte van eerdere jaren, het effect van de parameters, programmering, winstnemingen en verliesvoorzieningen. Op basis van deze risicoanalyse zijn wij van mening dat de risico's op de projecten afnemen, zeker in relatie tot voorgaande jaarrekening.

Wij hebben in onze controle extra aandacht besteed aan twee projecten, project Ruimte voor Ruimte en project Woudselaan.

De verliesvoorziening op de bouwgronden in exploitatie is in 2025 verhoogd van € 4,8 miljoen in 2025 naar € 6,7 miljoen in 2025. Voor een analyse van deze toename verwijzen wij u naar het MPG 2026 en de toelichtingen in de jaarrekening 2025.

De bestemmingsreserve Grondexploitaties is als gevolg van de afname van de resultaten gedaald tot € 0.

Evaluatie rechtmatigheids-verantwoording 2025

Op basis van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening 2025 blijkt dat er geen rechtmatigheidsafwijkingen zijn geconstateerd groter dan de verantwoordingsgrens (2%). De rechtmatigheidsafwijkingen hebben betrekking op de criteria begrotingsrechtmatigheid en het voorwaardencriterium.

Samenvatting rechtmatigheidsverantwoording	Bedragen
Begrotingscriterium (bruto)	€ 2.791.433
Begrotingscriterium (netto)	€ 57.851
Voorwaardencriterium (met name Europese aanbestedingen en participatiewet)	€ 0
M&O-criterium	€ 0
Rechtmatigheidsfouten bruto	€ 2.791.433
Rechtmatigheidsfouten netto	€ 57.851
Verantwoordingsgrens	€ 1.415.740

In de paragraaf bedrijfsvoering heeft het college een toelichting opgenomen rondom de interne controlewerkzaamheden inzake rechtmatigheid en haar bevindingen hierbij. De gemeenteraad heeft de rapporteringsgrens (€ 50.000) vastgesteld waarboven rechtmatigheidsafwijkingen in de paragraaf bedrijfsvoering moeten worden toegelicht. Daarnaast zijn in de waarderingsgrondslagen de grondslagen voor de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. En hebben wij vastgesteld dat de verplichte modeltekst is gehanteerd voor de rechtmatigheidsverantwoording.

Evaluatie aanpak
Het college heeft voorafgaand goed nagedacht over haar plan van aanpak om voldoende waarborgen te treffen om een rechtmatigheidsverantwoording te kunnen opnemen in de jaarrekening die geen materiële afwijkingen bevat. Hiertoe is onder andere een risicoanalyse uitgevoerd, processen geactualiseerd en een intern controleplan opgesteld. Daarnaast heeft het college zorggedragen voor het tijdig actualiseren van verordeningen en het in kaart brengen van de risico's en maatregelen rondom Misbruik & Oneigenlijk gebruik.

Evaluatie uitvoering
Wij hebben de uitgevoerde interne controleprogramma's beoordeeld. Op basis van onze werkzaamheden komen wij tot dezelfde conclusie inzake de uitkomsten (fouten en onzekerheden) van de verbijzonderde interne controle.
Bij aanvang van de controle waren nog niet alle interne controleprogramma's gereed en waren de teksten rondom de rechtmatigheidsverantwoording nog niet beschikbaar. Wij vragen voor 2026 en verder uw specifieke aandacht voor de tijdige uitvoering van de geplande werkzaamheden. Wij doelen hier naast het uitvoeren van detailcontroles ook op de analyse begrotingsrechtmatigheid.

Begrotingscriterium
Het totaal aan bruto begrotingsonrechtmatigheden bedraagt € 2,8 miljoen. Het college heeft hier een analyse op uitgevoerd en in de paragraaf bedrijfsvoering toegelicht wat de aard van deze begrotingsonrechtmatigheden is. Het college heeft nagenoeg het volledige bedrag als acceptabele begrotingsonrechtmatigheden aangemerkt. Het acceptabel zijn van begrotingsonrechtmatigheden vindt zijn oorsprong in de afspraken tussen uw gemeenteraad en het college in bijvoorbeeld de financiële verordening. Er resteert een bedrag ad € 57.851 aan netto begrotingsonrechtmatigheden, die bestaan uit overschrijding op de investeringskredieten.

Voorwaardencriterium
Op basis van de rechtmatigheidsverantwoording blijken geen bevindingen in het kader van voorwaardencriterium.

M&O-criterium
Op basis van de rechtmatigheidsverantwoording blijken geen bevindingen in het kader van misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O). Op basis van de uitgevoerde risicoanalyse en overige interne controlewerkzaamheden blijken geen bijzonderheden.

Europese aanbestedingen: geen rechtmatigheids-fouten

In het kader van de verbijzonderde interne controle heeft uw organisatie een grondige analyse van de opdrachtverleningen uitgevoerd, met als doel om vast te stellen of uw gemeente aan de richtlijnen rondom Europese aanbesteding heeft voldaan. Wij hebben vooraf met uw medewerkers afspraken gemaakt op welke wijze de spendanalyse dient te worden geanalyseerd.

Wij komen niet tot andere fouten dan geconstateerd in uw verbijzonderde interne controle. Het totaal aan onrechtmatigheden bedraagt € 0.

Geen fouten en onzekerheden met betrekking tot de SiSa-bijlage

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2025 onder Single information, Single audit (SiSa) vallen. Wij doen dit met een tabel, die in overeenstemming met de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa ook opgenomen moet worden als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Wij hebben geen financiële fouten of onzekerheden geconstateerd die niet zijn gecorrigeerd in de jaarrekening.

Toerekenen lasten aan de juiste periode

Situatie
Bij de controle van de inkopen van goederen en diensten hebben wij bij één geval vastgesteld dat een factuur betrekking heeft op de periode 2026, terwijl deze is verwerkt in boekjaar 2025 (Afvalverwijdering en -verwerking).

Uitgevoerde werkzaamheden
Wij hebben de onderliggende factuur beoordeeld en vastgesteld op welke periode de kosten betrekking hebben. Hierbij hebben wij getoetst of de verwerking aansluit bij het juiste boekjaar op basis van de periode waarop de prestatie ziet.

Uitkomst
Uit de beoordeling blijkt dat de kosten betrekking hebben op boekjaar 2026 en derhalve niet in 2025 verantwoord dienen te worden.

Conclusie
Wij stellen voor om de factuur te corrigeren en een analyse uit te voeren of er een kans bestaat dat deze fout vaker kan voorkomen. Hiermee worden de kosten in het juiste boekjaar verantwoord en sluiten de jaarrekeningposten aan op de onderliggende realisatie.

Handmatige betalingen – ontwikkeling en opvolging

In de managementletter hebben wij een opmerking gemaakt over de opvolging en ontwikkeling van de handmatige betalingen. In het kader van de controle op het betaalproces hebben wij circa 40 handmatige betalingen geïdentificeerd. Bij onze controle van handmatige betalingen identificeren wij voorafgaand aan onze controle een verhoogd risico. Voor deze betalingen hebben wij de onderliggende stukken en verklaringen opgevraagd en beoordeeld. Hieruit blijkt dat de betalingen inhoudelijk aansluiten op de reguliere bedrijfsvoering van de gemeente. Wij vinden het opvallend dat er relatief veel betalingen buiten het standaard betaalproces om plaatsvinden.

Uw gemeente heeft daartoe maatregelen genomen. Uit onze analyse blijkt dat het aantal handmatige betalingen in november en december significant lager is dan in de eerste tien maanden van het jaar. Dit sluit aan op de door de gemeente toegelichte proceswijziging. Het verder terugdringen en borgen van het gebruik van het standaard betaalproces blijft daarom van belang.

Salarisadministratie – BCS - Motion

Situatie
Er is een afwijking geconstateerd tussen het initieel opgeleverde FTE-overzicht en het later opgevraagde overzicht. Volgens de gemeente wordt dit verschil veroorzaakt door een fout in het HR-systeem. Hierdoor zijn de overzichten niet reproduceerbaar. Het FTE overzicht is belangrijk informatie voor de controle van de personele lasten.

Uitgevoerde werkzaamheden
Naar aanleiding hiervan is voorgesteld om de FTE-stand per 1 januari 2025 als beginbalans te nemen en vervolgens alle in- en uitdiensttredingen gedurende het jaar als mutaties te verwerken. Met deze aanpak kan alsnog een onderbouwde eindbalans worden bepaald. Deze werkwijze is afgestemd en akkoord bevonden.

Uitkomst
Met toepassing van bovenstaande aanpak kan een logische en navolgbare aansluiting worden gemaakt van begin- naar eindstand FTE, ondanks de beperkingen in het bronsysteem. De oorspronkelijke overzichten blijven echter niet reproduceerbaar.

Conclusie
De gekozen werkwijze biedt een passend alternatief om tot een betrouwbare FTE-stand te komen. Het feit dat de oorspronkelijke overzichten niet reproduceerbaar zijn als gevolg van systeemfouten, blijft wel een aandachtspunt en vraagt om nadere opvolging vanuit de organisatie.

Aansluitingsverschillen en onzekerheden salarisadministratie en personele lasten

In het kader van de controle van de personele laten hebben wij een geconstateerd dat er een verschil bestaat tussen de salarisadministratie en de financiële administratie van circa € 102.000. Daarnaast bestaat onze controleaanpak vooral uit een diepgaande gegevensgerichte cijferanalyse. Bij onze analyse treden verschillen op die door uw gemeente niet kunnen worden verklaard voor een bedrag van € 555.000.

Dit aansluitingsverschil nemen wij mee als ongecorrigeerd controleverschil in onze foutenevaluatie. De verschillen uit onze analyse nemen wij op als een onzekerheid in onze foutenevaluatie, als gevolg van ontbrekende informatie uit de salarisadministratie.

Wet normering topinkomens (WNT) -

De Wet normering topinkomens (WNT) regelt de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, en stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen. Bij wet is vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging over 2025 van € 246.000 niet te boven gaat. Daarnaast dienen gemeenten het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

Ook dienen de ontvangen vergoedingen die bij andere WNT-plichtige instellingen zijn ontvangen te worden verantwoord in de WNT-verantwoording. Aangezien het voor ons niet mogelijk is de volledigheid vast te stellen van de dienstbetrekkingen en de ontvangen vergoedingen, is in de Regeling Controleprotocol WNT opgenomen dat wij de anticumulatiebepaling niet hoeven te controleren. In onze controleverklaring is dit ook als zodanig toegelicht. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden. In 2025 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen.

In het kader van de WNT attenderen wij u erop dat u de plicht heeft om uiterlijk 1 juli 2026 uw WNT-verantwoording over het kalenderjaar 2025 via internet op een algemeen toegankelijke wijze openbaar te maken, en dat voor een periode van zeven jaar.

Indien op grond van andere op de verantwoordelijke van toepassing zijnde regelgeving of een besluit een later tijdstip waarop het financieel verslaggevingsdocument openbaar moet worden gemaakt geldt, is die latere datum de uiterlijke datum van openbaarmaking.

Lening – onzekerheid vordering

Situatie
Voor de lening van een derde partij hebben wij geconstateerd dat in de jaarrekening 2025 geen aflossing is verwerkt. Uit toelichting van de gemeente blijkt dat de coöperatie momenteel niet aan haar verplichtingen kan voldoen. Hierover vinden gesprekken plaats en deze situatie is opgenomen in het overzicht ‘claims en geschillen’. Omdat er nog verschillende scenario’s worden uitgewerkt, is de lening ultimo 2025 nog niet afgeboekt en is er geen voorziening getroffen.

Uitgevoerde werkzaamheden
Wij hebben de beschikbare documentatie beoordeeld en de toelichting van de gemeente betrokken in onze beoordeling. Daarnaast is de vraag intern uitgezet bij het college ter verdere opvolging. Verder hebben wij uitgevraagd dat, gezien de huidige onzekerheid, een nadere analyse wordt opgesteld van de financiële positie van de derde partij de impact hiervan op de inbaarheid van de lening.

Uitkomst
Op basis van de ontvangen informatie is sprake van onzekerheid over de terugbetaling van de lening. De gemeente heeft deze onzekerheid onderkend en opgenomen onder claims en geschillen, maar heeft (nog) geen afboeking of voorziening verwerkt.

Conclusie
Gelet op de bestaande onzekerheid over de inbaarheid van de lening achten wij een nadere analyse noodzakelijk van de financiële positie van de coöperatie. Op basis hiervan dient te worden beoordeeld of een (aanvullende) voorziening nodig is voor de openstaande lening van circa € 400.000. Wij hebben vernomen dat het college van mening is dat het gehele bedrag kan worden geïnd.

4. Interne beheersing

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

4. Interne beheersing

Kernboodschappen interim-controle

Naar aanleiding van de interim-controle hebben wij de managementletter uitgebracht op 17 december 2025. Deze managementletter is besproken met het management en met de Auditcommissie. Hieronder treft u de managementsamenvatting aan, die wij 1 op 1 hebben overgenomen uit de managementletter 2025.

Managementsamenvatting

Algemeen beeld

Binnen uw gemeente is de interne beheersing zichtbaar versterkt. De organisatie heeft belangrijke stappen gezet richting meer stabiliteit en betrouwbaarheid in de financiële processen.

Wij waarderen de inzet van uw gemeente bij

- Het jaarlijks opstellen van een controleplan, uitvoeren van interne controlewerkzaamheden en de monitoring van zowel de interne als externe bevindingen door uw Verbijzondere interne controle.
- Het jaarlijks uitvoeren van een (tussentijdse) spendanalyse om de rechtmatigheid van contracten te toetsen en de onrechtmatige contracten intern te bespreken.
- Het opstellen van een frauderisicoanalyse waar per programma de risico's worden onderkend gekoppeld aan de relevante interne beheersingsmaatregelen.
- Het laten onderzoeken van uw BTW-labeling door een extern partij.

Een belangrijk aandachtspunt voor de interne beheersing is dat u procesbeschrijvingen continu actueel en up-to-date houdt. Tijdens de controle bleek dat het belastingproces nog niet volledig was geactualiseerd. Dit hangt samen met de overgang naar een nieuwe applicatie, recente personele wisselingen en het feit dat de gemeente momenteel bezig is met het opstellen van een adviesrapport over mogelijke wijzigingen in dit proces.

De samenwerking met de ambtelijke organisatie hebben wij als prettig ervaren en de voorbereiding van de interim-controle was goed op orde.

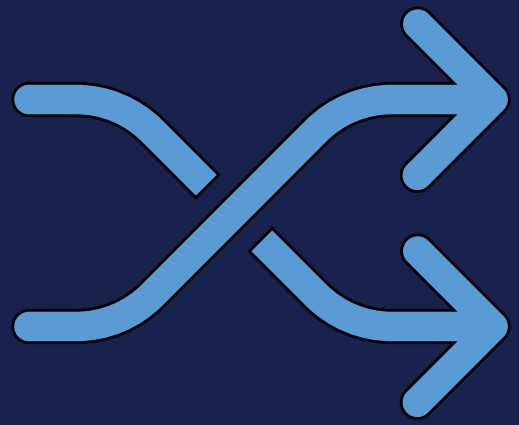
Belangrijkste aandachtspunten (procesbevindingen)

Naast ons algemene beeld signaleren wij op procesniveau enkele aandachtspunten die van belang zijn voor het verder versterken van de interne beheersing binnen uw gemeente:

- Het ontbreken van een technische functiescheiding bij memoriaalboekingen in het financiële systeem vergroot het risico op fouten in de administratie, aangezien het systeem dit niet afdwingt.
- Handmatige betalingen of spoedbetalingen verhogen de kans op onterechte betalingen.
- Legesverordeningen tijdig invoeren en controleren om fouten in legesheffing te voorkomen.
- Uw IT-omgeving oogt goed ingericht; wel hebben wij enkele observaties en aanbevelingen.
- In het komende jaar zal uw gemeente geconfronteerd gaan worden met verscherpte Cyberbeveiligingswet. De nieuwe wet zal extra eisen stellen aan de organisatie waarbij de BIO wettelijk verplicht gaat worden en er ook meer toezicht gaat komen.
- De gemeente maakt gebruik van SaaS-applicaties. Voor deze applicaties dient u ISAE 3402 type 2-rapportages op te vragen en deze te beoordelen op de relevante elementen. Daarnaast is het IT-beheer belegd bij gemeente Westland. Ook van de gemeente Westland dient u verantwoording op te vragen en te beoordelen.

Verder hebben wij in hoofdstuk 4 de aandachtspunten voor de jaarrekening uitgewerkt. Ook hebben wij een aantal actualiteiten gerapporteerd die impact (kunnen) hebben op uw jaarstukken. Ten slotte hebben wij in hoofdstuk 7 de opvolging van eerder gerapporteerde bevindingen gerapporteerd.

5. Overige aangelegenheden

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

5. Overige aangelegenheden

Geen meningsverschil met het college van burgemeester en wethouders

Er zijn geen meningsverschillen met het college van burgemeester en wethouders geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het college en de medewerkers van uw gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bevestigingen van het college van burgemeester en wethouders ontvangen

Wij hebben namens het college van burgemeester en wethouders een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen 30 juni 2026.

Naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben geen kennis van te rapporteren omstandigheden in verband met het niet-naleven van wet- en regelgeving met uitzondering van de bevindingen die elders in het rapport zijn opgenomen ten aanzien van met name EU-aanbestedingen.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Uit de door ons uitgevoerde werkzaamheden zijn geen bijzonderheden gebleken waarop wij u via deze rapportage willen attenderen.

Geen aanwijzingen van fraude

In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Wij hebben een fraudediscussie gevoerd met het controleteam en met het financieel management en de directie van de gemeente Midden-Delfland, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. Van het management en directie hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn

geconstateerd waarbij het management of werknemers die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn op de jaarrekening, zijn betrokken.

Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die gericht waren op het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben middels gegevensanalyses onderzocht of sprake is van significante en ongebruikelijke transacties.

Hoewel wij op grond van de controle- en overige standaarden een kritische houding moeten hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, merken wij op dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2024 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

Tot slot merken wij op dat het college beschikt over een geactualiseerde frauderisicoanalyse. Wij adviseren deze frauderisicoanalyse verder in procedure te brengen.

Inzicht in onze tijdsbesteding

In het rapport "In het publieke belang" van de NBA, de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountant, zijn maatregelen opgenomen die de kwaliteit en onafhankelijkheid van de controlerend accountant moeten waarborgen of verbeteren. Op basis van één van de maatregelen rapporteren wij de bestede uren van onze controlewerkzaamheden aan u. Hieronder treft u de opgave van onze tijdsbesteding aan, inclusief een schatting van nog te besteden uren voor de afronding van de jaarrekeningcontrole (waaronder het voeren van besprekingen en het archiveren van ons dossier).

	Uren geraamd	Uren besteed
Tekenend accountant	78	75
Overige teamleden	693	923

Wij zullen onze tijdbesteding en eventuele inefficiënties direct na afloop van de controle met uw gemeente bespreken.

Bevestiging onafhankelijkheid

In overeenstemming met Nederlandse wet- en regelgeving, waaronder de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het college en de gemeenteraad.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van gemeente Midden-Delfland in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Publieke Sector Accountants beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle partners en werknemers bij Publieke Sector Accountants.
- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Publieke Sector Accountants wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Wij zullen dan ook overwegen de gemeenteraad of de auditcommissie te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen. Wij merken op dat er in het kader van onze controleopdracht geen sprake is geweest van een dergelijke bedreiging.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Publieke Sector Accountants, haar partners en haar medewerkers en de gemeente Midden-Delfland, die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Publieke Sector Accountants, een bestuurder of interne toezichthouder van Publieke Sector Accountants of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente Midden-Delfland of een bij de gemeente Midden-Delfland betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels. Wij zijn van mening dat de verstrekte en ontvangen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid gepast zijn en derhalve niet tot een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht hebben geleid. Volledigheidshalve merken wij op dat wij geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid hebben verstrekt/ontvangen die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben.

Aanvullende dienstverlening

Een overzicht van de aanvullende dienstverlening hebben wij hieronder opgenomen.

Aanvullende dienstverlening
Geen sprake van aanvullende dienstverlening bij uw gemeente.

Conclusie onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen Publieke Sector Accountants ingebed. Op basis van onze toetsing concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de gemeente Midden-Delfland in 2024 voldoende is gewaarborgd.

Controleverschillen

Overzicht van de controleverschillen:

Aard van de fouten en onzekerheden	Bedragen
Rechtmatigheidsfouten inzake specifieke uitkeringen	
Rechtmatigheidsfouten	€ 0
Totaal rechtmatigheidsfouten in de controle	**€ 0**
Getrouwheidsfouten en onzekerheden	
Getrouwheidsfout (afwijking van grondslagen voor verslaggeving, zoals bijvoorbeeld het stelsel van baten en lasten) – lasten geboekt in de verkeerde periode.	€ 51.000
Aansluitverschil salarisadministratie	€ 102.000
Overige fouten	€ 0
Onzekerheid inzake analyses op de personele lasten als gevolg van ontbrekende informatie uit de salarisadministratie	€ 555.000
Onzekerheid inzake getrouwheid PGB Jeugdwet	€ 0
Totaal fouten en onzekerheden in de controle	**€ 708.000**
Goedkeuringsmaterialiteit voor fouten en onzekerheden	**€ 1.415.740**

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college bevestigt dat de niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Daarnaast is in de jaarrekening een aantal correcties doorgevoerd naar aanleiding van onze controle. Uw organisatie beschikt over een overzicht van deze correcties.

Disclaimer en beperking in gebruik

Dit verslag is alleen bestemd voor de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt, op ons.

De in dit verslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij uw aandacht behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit verslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel.
Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen dienen te worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.

6. Bijlage: verplichte tabel SiSa

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

6. Bijlagen

Verplichte tabel fouten en onzekerheden SiSa-bijlage

In overeenstemming met de Nota verwachtingen accountantscontrole is de tabel in de kolommen “Financiële omvang in euro's” en “Toelichting fout/onzekerheid” leeg als er geen bevindingen zijn. Wij merken op dat wij geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die groter zijn dan € 125.000 (of groter dan de rapporteringsgrens) zoals voorgeschreven via de nota verwachtingen accountantscontrole (en het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol). Met uitzondering van de hieronder gerapporteerde bevindingen.

G10 Wet Inburgering 2021
In het kader van de Wet Inburgering hebben wij geconstateerd dat de gemeente Midden-Delfland geen formeel beleid heeft opgesteld met daarin de specifieke elementen van de Wet Inburgering 2021 in het kader van M&O. Wij hebben tevens niet kunnen vaststellen dat er sprake is van een controleplan waarin de Wet Inburgering terugkomt.

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring): goedkeurend.
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening: goedkeurend.

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
FIN B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021	Fout		
FIN B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021	Onzekerheid		
BZK C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen	Fout		
BZK C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen	Onzekerheid		
BZK C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Fout		

BZK C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Onzekerheid
OCW D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Fout
OCW D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Onzekerheid
OCW D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingenonderwijsvertragingen	Fout
OCW D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingenonderwijsvertragingen	Onzekerheid
OCW D23	Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen	Fout
OCW D23	Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen	Onzekerheid
IenW 23 E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai	Fout
IenW 23 E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai	Onzekerheid
IenW E113	Tijdelijke regeling uitkering bodem 2024–2030	Fout
IenW E113	Tijdelijke regeling uitkering bodem 2024–2030	Onzekerheid
IenW E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Fout

IenW E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Onzekerheid
IenW E87B	Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater	Fout
IenW E87B	Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater	Onzekerheid
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2025	Fout
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2025	Onzekerheid
SZW G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2025	Fout
SZW G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2025	Onzekerheid
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking) _gemeentedeel 2025	Fout
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking) _gemeentedeel 2025	Onzekerheid
SZW G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2024	Fout
SZW G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden in	Onzekerheid

	het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2025	
SZW G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2025	Fout
SZW G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2025	Onzekerheid
SZW G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2025	Fout
SZW G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2025	Onzekerheid
SZW G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen	Fout

	kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2025	
SZW G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2025	Onzekerheid
SZW G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2025	Fout
SZW G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2025	Onzekerheid
SZW G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2025	Fout
SZW G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2025	Onzekerheid
SZW G4	Tozo 2_gemeentedeel 2025	Fout
SZW G4	Tozo 2_gemeentedeel 2025	Onzekerheid
SZW G4	Tozo 3_gemeentedeel 2025	Fout
SZW G4	Tozo 3_gemeentedeel 2025	Onzekerheid
SZW G4	Tozo 4_gemeentedeel 2025	Fout
SZW G4	Tozo 4_gemeentedeel 2025	Onzekerheid

SZW G4	Tozo 5_gemeentedeel 2025	Fout
SZW G4	Tozo 5_gemeentedeel 2025	Onzekerheid
SZW G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2025	Fout
SZW G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2025	Onzekerheid
SZW G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2025	Fout
SZW G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2025	Onzekerheid
SZW G10	Wet inburgering_ gemeentedeel 2025	Fout
SZW G10	Wet inburgering_ gemeentedeel 2025	Onzekerheid

SZW G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_ gemeentedeel 2025	Fout
SZW G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_ gemeentedeel 2025	Onzekerheid
SZW G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2025	Fout
SZW G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2025	Onzekerheid
SZW G13	Besteding/baten onderwijsroute_gemeentedeel 2025	Fout
SZW G13	Besteding/baten onderwijsroute_gemeentedeel 2025	Onzekerheid
SZW G13	Bestedingen/baten overige voorzieningen_ gemeentedeel 2025	Fout
SZW G13	Bestedingen/baten overige voorzieningen_ gemeentedeel 2025	Onzekerheid
VWS H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport 2024-2025	Fout
VWS H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport 2024-2025	Onzekerheid

VWS H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	Fout
VWS H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	Onzekerheid
VWS H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Fout
VWS H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Onzekerheid
VWS H39	Specifieke uitkering domein-overstijgend samenwerken_zonder centraal persoon_2024	Fout
VWS H39	Specifieke uitkering domein-overstijgend samenwerken_zonder centraal persoon_2024	Onzekerheid
VWS H39	Specifieke uitkering domein-overstijgend samenwerken_zonder centraal persoon_2025	Fout
VWS H39	Specifieke uitkering domein-overstijgend samenwerken_zonder centraal persoon_2025	Onzekerheid
VRO J17	Realisatiestimulans	Fout
VRO J17	Realisatiestimulans	Onzekerheid
VRO J41B	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	
VRO J41B	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	

VRO J55	Aanpak energiearmoede	Fout
VRO J55	Aanpak energiearmoede	Onzekerheid
VRO J94	Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie	Fout
VRO J94	Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie	Onzekerheid
VRO J94	Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie 2024	Fout
VRO J94	Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie 2024	Onzekerheid
VRO J94	Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie 2025	Fout
VRO J94	Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie 2025	Onzekerheid
KGG K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Fout
KGG K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Onzekerheid
AenM M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Fout
AenM M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Onzekerheid

